N° 157. Sekretarjat Tow.ª Dem.º Polsk.º — Paryż 25 Sierpnia 1833 roku.

Okólnik Trzeci

Do Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego.

W przeciągu czasu od daty ostatniego do daty niniejszego Okólnika, tojest od 15 Lipca do 25 Sierpnia, Komplet Centralny Towarzystwa odbył trzy posiedzenia, w dniach 6, 18, i 22 Sierpnia, na których załatwił przedmioty poniżej wymienione. — Do składu Kom.tu C.go przez ten czas należeli Członkowie: Płużański Ign. Rom; Dąbrowski Wład; Świętosławski, Krosnowski, Gurowski Bolesł; Kaczanowski, Dembiński, Klemczyński, Bednarczyk, Piwowarski, Konwrowski, Rosé, Majkowski, Zienkiewicz, Semeneńko. —

§. I Przybytki i Zmiany w liście członków czynnych.

<u>Wypis z protokołu posiedzenia 6 Sierpnia.</u> „W skutek przedstawienia Kandydatów przez Członków z Bourges, Henrichemont i Lépuy, przyjęci zostali na czynnych Członków Tow.ª Obywatele: (tu ich nazwiska zapisane w liście ogólnej pod N.rami 167 do 183. włącznie:) deklaracje ich przystąpienia za dostateczne uznane w Aktach zachować i przyjętych do listy ogólnej wpisać polecono. — Co się zaś tycze podanego z Henrichemont Kandydata Teodora Loccy, na wniosek jednego z obecnych członków, iż tenże Kandydat co do swoich kwalifikacyj bliżej jest znany Członkom w Bourges znajdującym się, gdzie i on dawniej przebywał, Komplet C.ny zawieszając stanowczą decyzję, postanowił przedewszystkiem zawezwać Członków w Bourges, aby swoją o tymże Kandydacie Loccy opinję nadesłali." —

<u>Wypis z prot. posied. 6. Sierpnia.</u> Na wniosek Sekretarza i w skutek objaśnienia udzielonego przez przybyłych z Bourges obecnych na posiedzeniu trzech członków, iż Antoni Piotruszyński, wraz z innemi pod ówczas Kandydatami na członków czynnych, z Bourges przedstawiony, i następnie przez decyzję K.tu C.º z dnia 15 Maja na członka czynnego przyjęty i pod N.rem 135 listy ogólnej zapisany, nie na czynnego członka ale tylko na członka Korrespondenta przez Konferencję w Bourges był podany, i jedynie przez niewiadomość formy deklaracyi oddzielnej dla Korrespondentów, deklarację wyłączającą dla Kandydatów na czynnych członków podpisał, i zapewne przez zapomnienie tylko Sekretarz z Bourges objaśnienia tego przy przesyłaniu Kandydatów udzielić zaniedbał; Komplet C.ny zważając przytem, iż Piotruszyński nie posiada wcale języka polskiego, co jest najpierwszym należenia do prac towarzystwa w języku polskim odbywanych warunkiem, postanowił: Antoniego Piotruszyńskiego z listy członków czynnych przenieść do listy Korrespondentów towarzystwa." —

<u>Na posiedzeniu 18 Sierpnia</u> przyjęci zostali na czynnych członków Obywatele: Wiktor Zienkowicz podany przez Członka Ign. Płużańskiego, i Piotr Adolf Semeneńko, który Ustawy i manifest podpisali. —

<u>Wypis z prot. posied. 18. Sierpnia.</u> „W skutek przedstawienia Kandydatów z Bourges przyjęci zostali na członków czynnych Tow.ª Dem.º Obywatele (: tu ich nazwiska zapisane w liście ogólnej pod N.rami 186. do 230. włącznie:) Deklaracje ich przystąpienia w Aktach zachować i przyjętych do listy ogólnej wpisać postanowiono. — Co się zaś tycze dwóch Kandydatów: Jana Omiecińskiego i Seweryna Pilichowskiego, z powodu iż oni poprzednio należeli już do towarzystwa Zjednoczonych Braci Obywateli Żołnierzy w Bourges zawiązanego, i na Akcie wiary tegoż tow.ª między innemi i ich także podpisy znajdowały się, K.t C.ny postanowił oświadczyć Członkom przedstawiającym: iż stósownie do Ustawy z dnia 11. Lipca 1832. r. wspomnieni Kandydaci nie mogą być do tow.ª naszego przyjęci, dopóki wprzód nie wykreślą się z tamtego towarzystwa, lub dopóki nie będzie pewnej wiadomości, iż takowe towarzystwo już jest rozwiązane i nieegzystuje. — Wreszcie co do dwóch innych Kandydatów Władysława Sabbatyna i Karola Sabbatyna, powziąwszy wiadomości, że oni obadwa po przejściu już granic polskich, pisali do Generała Rossyjskiego Paszkiewicza do Warszawy prośbę z wynurzeniem wierności i przychylności dla Mikołaja Cesarza Rossyjskiego, i z żądaniem przebaczenia i powrotu pod panowanie moskiewskie; zważając przytem, że bliższe w tej mierze objaśnienia udzielić mogą członkowie Suchecki i Obalski dziś w Bourges znajdujący się, którzy takową prośbę Sabbatynów, lubo nie postaną do Warszawy, jednak przez nich podpisaną, widzieli i czytali; przeto Kom.t C.ny

post

postanowił zawiesić stanowczą co do tych dwóch Kandydatów decyzję, i oświadczyć Członkom przedstawiającym, iż przedewszystkiem oczekiwać będzie z ich strony dokładniejszego wyjaśnienia tego zarzutu, i dalszej ich w tej mierze opinii." — „W skutek przedstawienia Kandydatów z Chateauroux przyjęci zostali na członków czynnych Tow.[a] Dem.[o] Obywatele (: tu ich nazwiska zapisane w liście ogólnej pod N.rami 231. do 325. włącznie:) — Na skutek oraz zapewnienia obecnego Członka Semenenko, iż wszyscy ci przyjęci członkowie podpisywali już swoje deklaracye przystąpienia w Chateauroux, K.[t] C.[y] postanowił wpisać ich do listy ogólnej członków, a Sekretarzowi ściągnąć do Akt ich deklaracye polecił." —

Na posiedzeniu 22 Sierpnia przyjęci zostali jeszcze trzej członkowie przedstawieni przez Członka Zienkowicza, z których zapisany pod N.rem 326. listy ogólnej, Ustawy i Manifest, przed wyjazdem do Tuluzy podpisał. —

Wykreśleni zostali z listy członków Karol Merbeler i Piotr Gliński, w skutek decyzyj poniżej umieszczonych. —

Listę dodatkową i zmiany w liście poprzedniej zasadę dołączam w końcu Okólnika, i upraszam: 1.[o] Kolegę Franciszka Krasnasa Sekretarza dawniej w Chateauroux o nadesłanie deklaracyj przystąpienia Członków pod N.rami 231 do 319 zapisanych; 2.[o] Kolegę Wilczyńskiego Sekretarza w Bourges o nadesłanie dalszych przedstawień co do pięciu Kandydatów w zawieszeniu pozostawionych; tudzież o objaśnienie mnie: — a.) czyli imiona i nazwiska członków nowo przyjętych z Bourges są dobrze zapisane? gdyż wiele podpisów było niedość wyraźnych, a listy oddzielnej imion i nazwisk nie przysłano; — b.) Czyli Antoni Kern, którego podpis znajduje się na dwóch oddzielnych deklaracyach, jest tylko jeden? czyli też mamy dwóch członków tegoż imienia i nazwiska? — c.) jakie są imiona Członka Dudin, którego podpis obejmuje tylko początkowe litery K. P.? — d.) jakie jest drugie imię Członka Józefa Stypowskiego zapisanego pod N.rem 228.[1] z którego przydanie jest potrzebem zpowodu, że już jeden Józef Stypowski przyjęty na Członka w Le-puy, pod N.rem 92. listy ogólnej jest zapisany? — Wkońcu dodać winienem: iż gdy teraz właśnie jestem w trakcie wyszukiwania dokładniejszych wiadomości o miejscach pobytu członków, i na dopełnienia w tej mierze oczekuję, gdy nadto pobyt Członków w teraźniejszych rozdziałach zakładów wiele doznał zmian, przeto zatrzymuję się z ułożeniem listy pobytu ostatecznej do przyszłego Okólnika, upraszam wszystkich Kolegów, aby z każdego miejsca, przy odpowiedzi na niniejszy Okólnik, przyprzysłali listę imienną Członków tamże przebywających, ażebym tym sposobem stanowczy pobyt każdego wiedzieć, do tego Korrespondencyę zastosować, i listę pobytu ułożyć, był w możności. —

§. II Wykreślenie z Listy Członków Karola Merbelera.

Wyciąg z Prot. posied. Konferencyjnego Członków w Bourges daty 18 Lipca. „Obywatel Dąbrowski podał do wykreślenia Karola Merbeler członka Tow.[a] który pomimo zarzutów jakie na nim ciężą wzywany od Konferencyi nie stawił się i teraz nawet do służby Don Pedra zapisał się. Konferencya przychylając się do podania Ob. Dąbrowskiego, mniej mając względu na jego dawniejsze zarzuty, jak raczej na jego teraźniejszy postępek, ponieważ tenże Karol Merbeler samowolnie rozporządził swoją Osobą, i to jeszcze w działaniu zupełnie przeciwnem Duchowi i celom Tow.[a], jednomyślnie go z grona swego wykreśla i do wymazania go z listy członków Tow.[a] Dem.[o] Polsk.[o] Centralizacyi przesyła." —

Wypis z Prot. posied. w Paryżu 6. Sierpnia. „Po odczytaniu objętego listem Sekretarza Konferencyi w Bourges Chrystowskiego daty 19 Lipca r. b. wypisu z protokółu posiedzenia dnia 18 Lipca, na którem tej Konferencya uznawszy postępowanie Karola Merbelera przeciwnem charakterowi członka Tow.[a] zadecydowała, iż go z grona swego wykreśla i do wymazania go z listy członków Tow.[a] Dem.[o] Polsk.[o] Centralizacyi przesyła; — rozwinięta naprzód została dyskussya nad tem: jak tę decyzję uważać należy? — W toku tej dyskussyi przystąpiono do odczytania tak Ustawy o centralizacyi działań Tow.[a] z dnia 15 Kwietnia 1832 r. jakoteż późniejszych Korrespondencyj i rozporządzeń do tego przedmiotu ściągających się, z których się okazuje: — że przez.[e] Ustawę z dnia 15 Kwietnia 1832 Komplet centralny Towarzystwa w Paryżu zasiadający upoważnionym jest do działania jako towarzystwo stanowczo we wszystkich przedmiotach, wyjąwszy tylko zmiany Ustaw i urządzeń, i bez względu na powiększenie się liczby członków po prowincyach; — że Ustawa ta żadną późniejszą nie zmieniona zostaje dotąd w zupełnej swej mocy obowiązującej; że na mocy takowej Ustawy wszystkie dotąd przyjmowania i wykreślania członków przez Komplet centralny stanowczo i ostatecznie decydowane były; — że tak zwane Konferencye członków po prowincyach za powiększeniem się ich liczby zawiązywane, miały jedynie na celu ułatwienie porozumiewania się Członków wpośrednictwie Korrespondencyi z Komp.[tem] Cent.[m], lecz żadna władza, żadna attrybucya, którąby jako oddzielne Komplety kollegialnie wykonywać mogły, nie była im

im nadaną przez żadną ustawę; — jakoż Konferencje te za każdym razem przedstawiały tylko do przyjęcia lub wykreślenia członków Kᵒ Cen; — że w toku korrespondencji dalszych Konferencyj w Avignon i w Bourges wniosły potrzebę zmiany przepisów Ustawy z 15 Kwietnia, na którą i Komplet C. się zgodził, i w tym celu projekt nowej Organizacji przygotował; — że jednak projekt ten, dla nie możności zebrania potrzebnej liczby głosów od Członków w różnych miejscach rozrzuconych i w znacznej nawet liczbie niewiadomych sposobów, dotąd jeszcze w prawo zamienionym nie został, i do dziś dnia jest tylko projektem, a tem samem Ustawa poprzednia z 15 Kwietnia jako nie uchylona i innem prawem niezastąpiona w zupełności wykonywaną być winna; i Konferencja w Bourges nie miała prawa wyrzekać wykreślenia Członka, lecz tylko przedstawić go do wykreślenia Kᵒ Cen mogła; tak jak to ostatnią razą względem byłego członka Kobylińskiego dopełniła. — Członkowie obecni Bednarczyk, Maykowski i Raś, wnosili: że lubo podług przytoczonych przepisów Konferencja w Bourges powinna by była tylko przedstawić Merbelera do wykreślenia, kiedy jednak każdemu członkowi tow.ᵃ przychodzącemu i przystępującemu do praw ustanowionych wolno żądać ich zmiany; kiedy wskutek tego Konferencje w Bourges i Avignon uznając Ustawę z 15 Kwietnia za złą arbitralną i despotyczną zażądały jej zmiany, na co nawet K.ᵗ C. się zgodził, tem samem więc Ustawa ta jako woli ogólnej przeciwna i przez wszystkich za niestosowną uznana, upadła w swej mocy, a natomiast towarzystwo wróciło do pierwotnych przepisów Ustaw zasadniczych, podług których tylko ogół tow.ᵃ w komplecie ¾ części wszystkich Członków o wykreśleniu decydować może; że zatem Konferencja w Bourges, będąc zwłaszcza w składzie swoim najliczniejszą, mocną była zadecydować wykreślenie. — Wszyscy inni Członkowie nieumieli przeciwnie: — że Ustawa z 15 Kwietnia, w ówczesnym całym składzie tow.ᵃ wydana jest wyrazem woli ogólnej, bo członkowie później przyjęci przystępowali do Ustaw tow.ᵃ przed ich wejściem uchwalonych, i podpisami swoich deklaracyj przystąpienia do uległości tymże ustawom obowiązywali się, ile że każdemu przystępującemu wolno było wprzódy rozpatrzyć się w Ustawach i jeśliby ich mocy i ważności uznawać nie chciał, mógł był nie przystąpić i deklaracji nie podpisać; — że samo żądanie zmiany i deliberowanie nad nowym projektem, nie jest jeszcze zniesieniem Ustawy poprzedniej, która jest dotąd prawem i wykonaną być powinna, i K.ᵗ C. gdyby pod jakimbądź pozorem wbrew temu prawu działał popełniłby nadużycie i bezprawie; — że każde prawo jako wola ogółu, powinno być absolutnie i despotycznie wykonanem, i nie sprzeciwia się to bynajmniej demokracji, bo jej zasadą jest panowanie woli ogółu nad pojedynczemi członkami, a zatem despotyzm większości nad mniejszością; — że pomimo licznych dotąd zadecydowanych wykreśleń członków, nie zarzucano bynajmniej Kᵒ Cen aby w użyciu nadanych sobie przez Ustawę z 15. Kwietnia attrybucyj źle i szkodliwie działał; lecz gdyby nawet z wykonywania tej Ustawy przez K.ᵗ C. jakie złe wyniknąć mogło, to takowe byłoby w porównaniu nieskończenie mniejszem od tego złego, jakieby wyniknąć musiało, gdyby każda część tow.ᵃ, jakakolwiek wreszcie liczba Członków oddzielnie zebranych, pod pozorem iż istniejące prawo za złe uważa, wrzucało się do innego zmienionego, i gdyby tym sposobem kilka lub kilkanaście Sekcyj w towarzystwie nadiły się każda innem prawem, w ów czas bowiem taki chaos i anarchja w tow.ᵃ z konieczności pociągnęłyby za sobą rozbicie jego egzystencji; że wreszcie większa liczba Członków Konferencji w Bourges, podług wyraźnych przepisów cytowanej Ustawy z 15 Kwietnia, nie nadaje tejże Konferencji prawa przywłaszczania sobie attrybucyj jedynie Kompletowi Paryskiemu służących. Po wyczerpaniu dyskussyi przystąpiono do głosowania, i większością dziewięciu przeciwko trzem, Komp.ᵗ C. postanowił: iż tak zwaną decyzją Konferencji w Bourges, na jej posiedzeniu 18 Lipca wydaną, wykreślenia Merbelera stanowiącą, jedynie za przedstawienie do wykreślenia uznaje. — Następnie rozbierając takowe przedstawienie Członków w Bourges, po roztrząśnieniu przytoczonych w niem powodów, zważywszy, iż Karól Merbeler bez wiedzy i zezwolenia tow.ᵃ zaciągając się w szeregi legii polskiej formowanej obecnie dla użycia jej do służby jednemu z Pretendentów do panowania nad narodem portugalskim, i mającej wyobrażać zbrojną reprezentację polską w widokach politycznych przeciwnych dążeniom towarzystwa demokratycznego, tem samem postępowaniem swojem okazuje, iż zasad i celów tow.ᵃ nie podziela; zważywszy nadto że jednomyślną opinią członków w Bourges dalszy pobyt Merbelera w towarzystwie za szkodliwy uznanym został; zgodnie przeto z takową opinią, Towarzystwo Dem.ᶜ Pol.ᶜ w mocy Artykułu 7. Ustaw swojch zasadniczych i stosownie do urządzenia wewnętrznego z dnia 15 Kwietnia 1832 roku, jednomyślnością głosów uchwaliło: iż Karola Merbeler z listy członków swoich wykreślić postanawia, i zawiadomienie o tej decyzji zwykłym sposobem ogłosić poleca." —

§ III

§. III Wykreślenie z Listy Członków Piotra Glińskiego.

Wyciąg z listu z Bourges 29 Lipca. „Na Sesji dnia 21 Lipca wznowiono powtórnie Sprawę Różyckiego,
a to wnioskiem Bednarczyka, który żądał aby Gliński Piotr wytłomaczył się Konferencji dla czego dał sło-
wo honoru, że jakoby widział Różyckiego podpisującego protokoły jakiegoś innego tow.a i właśnie na mocy
tego zeznania Bednarczyk silnie występował przeciw Różyckiemu. Publicznie na Sesji 3 Członków poparło
to zeznanie Glińskiego, i zaświadczyli uroczyście, że słyszeli sami jak Gliński podobny czynił zarzut. Konferencja
wezwała Glińskiego żeby się wytłomaczył. Gliński żądał tłomaczenia się na piśmie, zezwolono mu na to. Na
następnej Sesji kiedy się dowiedziano o rozkazie wyjazdu, skróciła Konferencja sposobem familijnym załatwienie
tej Sprawy. Wezwała zatem Glińskiego do wyznania błędu i przyjęcia napomnienia; a to tylko z tego względu
taki now brano, że Gliński równie z innymi członkami skazany na wygnanie. Kiedy Przewodniczący oświad-
czył Glińskiemu podobną wolę Konferencji, ten odrzucił wszystko mówiąc, że do błędu się nie przyznaje.
W takim stanie rzeczy Rosé wniósł: że ponieważ pokazuje się, iż Gliński postępowaniem swojem stara
się robić intrygi i nieporozumienia między członkami, przeto podaje go do wykreślenia, jako szkodliwego to-
warzystwu. Wniosek ten poparło wielu, jednakże przed kreskowaniem Konferencja zapytywała raz jeszcze Gliń-
skiego czy przyjmuje braterskie napomnienie, przyznawszy błąd. Odpowiedział na to, że napomnienie przyjmuje,
ale do winy żadnej się nie przyznaje. Po takiem oświadczeniu, przystąpiono do kreskowania w przytomności
Glińskiego; 5 Członków nie głosowało, a po kreskowaniu 12 głosów wypadło za wykreśleniem, 10 za napom-
nieniem tylko a raczej za przebaczeniem. W ten czas 3 członków świadczących wnieśli, że wniosek o przebacze-
nie bez przyznania się nie może mieć miejsca, bo w ów czas na nich by wina spadała, kiedy Gliński nie
przyznawszy się miałby przebaczone. Gliński nawet sam prosił Konferencji żeby zezwoliła raz jeszcze na
kreskowanie, w skutku czego 22 głosami przeciw 2 wykreślony został na mocy Ar. 6. 7. 9. Ustawy." —

Wyciąg z Prot. Konf. w Bourges 23 Lipca. „W Kontynuacji Sprawy Ob. Glińskiego, Ob. Nasierowski
wnosił: iż Sprawa tę uważać by należało za upadłą ze względu na okoliczności świeżo zaszłe; uważał
że Ob. Gliński uległ niedawno Wyrokowi opuszczenia Francji za opinią, że w takim razie Konferencja przeba-
czenia wyrzecby powinna, że kiedy musząc dzielić los wygnania, niechże przynajmniej Ob. Gliński nie
będzie oderwany od tego ciała, którego członkiem zostaje. Wielu Członków poparło to zdanie. Dla ukoń-
czenia sposobem godnym tej Sprawy, Konferencja wezwała Ob. Glińskiego, żeby błąd wyznał, i przyjął na-
pomnienie na Sesji, jak to już zdarzyło się innym członkom. Ob. Gliński odpowiadając, oświadczył że
to co zarzucił Ob: Różyckiemu słyszał od Ob: Zacryńskiego. Konferencja jednakże zważając po wystarcza-
jącem należytem tego, że to nie ma żadnego wpływu na usprawiedliwienie się Ob. Glińskiego, że błąd na-
niu tylko ciąży, że przekonany trzema świadkami usprawiedliwić się nie potrafi, wezwała raz jeszcze
Ob. Glińskiego do prostego wyznania błędu i przyjęcia napomnienia. Na to odpowiedział Ob: Gliński iż
nie przyznaje się do winy, nie chcąc robić z siebie, jak się sam wyraził dziecka. W takim stanie rze-
czy Ob. Rosé wnosił, że ponieważ Ob. Gliński przekonany o błędzie swoim nie chce go wyznać w gro-
nie naszem, nie chce przyjąć rad braterskich, nie można mu przebaczać, bo gdyby Konferencja przebacze-
nie bez poprzedniego wyznania błędu wyrzekła, równałoby ciężka wina na członków, którzy zaświadczy-
li danie słowa honoru przez Glińskiego. Po kilkokrotnem wezwaniu Ob. Glińskiego, gdy Konferencja
postrzegła, że Ob. Gliński trwa przy swojem pierwszem oświadczeniu, przystąpiono do głosowania sto-
sownie do pierwszego wniosku Ob. Rosé, a do powtórnego Ob. Bednarczyka, czy Konferencja ma prze-
baczyć Ob. Glińskiemu lub go wykreślić? — Większością głosów 22 przeciwko 2, Ob. Gliński wykreślo-
nym został, na zasadzie artykułu 6. i 7. Ustawy o przyjmowaniu Członków T. D. P." —

Wyciąg z listu z Bourges 6 Sierpnia pisanego na skutek zarzutów przez Sekretarza tow.a bliższych wyj-
aśnień. — „Gliński wykreślony został w skutku tego zaniechania; Gliński publicznie na Konferen-
cji objaśnień, dla poddania ich pod decyzją K.ta Cr. — Różycki zaprzeczył temu, i żądał zaraz żeby Gliński
tu zrobionego Różyckiemu; zarzutu przekonany przez 4 Kolegów. Ró-
życki zaprzeczył temu, odmawia tłomaczenia, chociaż szastania słowem hono-
ru tego mu dowiódł. Gliński wezwany, zbładził przez przyzwyczajenie wszystko się zaleciły. Gliński
życki odstępuje wszystkiego widząc że Gliński zbładził przez napomnienie nie mówił, przez co wystawił 4.ch
Konferencja wzywa Glińskiego żeby wyznał błąd, a przez napomnienie; tego nie mówił, przez co wystawił 4.ch
ani jednego, ani drugiego przyjąć nie chce, wyparła się zupełnie do zamieszań, do nieporozumie-
Kolegów na zarzut. Konferencja widząc że postępowanie Glińskiego dąży w towarzystwie." —
nia między członkami, postanowiła go wykreślić, jako szkodliwego odwołanie się

List Piotra Glińskiego pod datą 3 Sierpnia do Sekcji Centralnej pisany, obejmuje odwołanie się
jego od decyzji Konferencji w Bourges do Sekcji Centralnej Paryskiej, i do ogółu Tow.a, oraz obszerne
jego usprawiedliwienie się, w którem wykazuje, że to co mówił o Różyckim było wypływem z wieści,
jakie do jego uszu doszły, a więc nie był oszczercą; że wymagane od niego przez Konferencję w Bourges
przyznanie się do błędów było niesłusznem, i że Ustawy Tow.a czynu mu zarzucanego wykreśleniem
nie

nie każą. Dołączył przytem pismo Józefa Różyckiego, w którem tenże oświadcza mu swoje przebacze
nie za urazy prywatne. —

<u>Wypis z Prot. Posied. w Paryżu 18 Sierpnia.</u> „Co się tyczy Członka Piotra Glińskiego, po odczyta-
niu doniesień listami Sekretarza Wilczyńskiego daty 29 Lipca i 11 Sierpnia objętych, jakoteż wyciągu
z protokółu posiedzenia Członków w Bourges dnia 23 Lipca, zawierającego decyzją przez nich wydaną
skazującego Glińskiego na wykreślenie, nareszcie listu tegoż Glińskiego z annexami pod dniem 3.
Sierpnia do K^{tu} C^o pisanego, po wysłuchaniu oraz wniosków i uwag obecnych Członków, Komp^t
Cz., najprzód z powodów tych samych, jakie w decyzji 6 Sierpnia co do Karola Merbelera przy
toczone były, tak zwaną decyzją Członków w Bourges na ich posiedzeniu Konferencyjnem 23 Lipca
wydaną, wykreślenie Piotra Glińskiego stanowiącą, jedynie za przedstawienie do wykreślenia uzna
je. — Następnie w rozwiązaniu takowego przedstawienia zważywszy, że lubo powody wspomnio-
nym wypisem z Protokółu Konferencyi w Bourges objęte, nie są takiemi aby wykreślenie umot-
kować mogły, gdy jednak tak z listu Sekretarza Wilczyńskiego daty 11. Sierpnia, jak i z objaśnień
obecnych tu Członków dawniej w Bourges przebywających, okazuje się: 1° że postępowanie Glin-
skiego było ciągle dążeniem do zamieszań i nieporozumień między członkami; 2° że tenże Gliński
wypierając się tego co o Różyckim przed trzema członkami mówił, przez to ich na zarzut Kłam-
stwa wystawił, i tem samem nierzetelności w swojem postępowaniu dał dowód; zważywszy obok
tego, że podług opinii znacznej liczby Członków w Bourges dalszy w tow^{ie} pobyt Glińskiego był-
by szkodliwym, przeto z tych przyczyn, i w moc Art. 7. Ustaw zasadniczych, oraz stosownie do
urządzenia wewnętrznego z dnia 15 Kwietnia 1832 r. Towarzystwo Dem^e Pol^e Piotra Glińskiego z li-
sty członków wykreślić postanawia, i decyzją tę zwykłym sposobem ogłosić poleca." —

§. IV Przedmiot wznowiony wykreślenia Józefa Różyckiego.

<u>Wyciąg z Protokółu posied. Konf. w Bourges 14 Lipca.</u> „odczytano dołączone do listu poprzednio odczytan
go dwa wypisy z protokółu posiedzeń Tow^a D. P. w Paryżu dnia 7 Lipca 1833. obejmujące wydane decyzje
wykreślające Karola Kobylińskiego i Józefa Różyckiego z listy członków Tow^a — Co do wykreślenia Józefa
Różyckiego wielu Członków oświadczyło swoje nieukontentowanie z postępowania Sekcyi Paryskiej, szczegól
niej dla tego, że nie szanowała decyzji Sekcyi tutejszej, która tegoż Różyckiego uniewinniła. Dalej że ta de-
cyzja Centralizacyi jest arbitralna i wbrew artykułu 7. i 8. Ustaw zasadniczych wydana; — że lubo podług za-
cytowanego postanowienia Tow^a Dem^o Pol^o z dnia 15 Kwietnia 1832 zeszłego, Sekcja Paryzka sama ma
prawo wykreślać Członków z Tow^a, przeciw jako prawo arbitralne i despotyczne, przeciwne zupełnie de-
mokracyi, przeciwko któremu Sekcja tutejsza już raz po wykreśleniu Pułaskiego protestowała, zatem Sekcja
Paryzka nie powinna go była użyć, i raczej odwołać się raz jeszcze do Sekcyi tutejszej i dowody nadesłać,
na mocy których Różyckiego wykreśliła, a Sekcja tutejsza baczna na dobro tow^a byłaby niezawodnie
mając przekonanie i dowody przekroczeń Różyckiego, z całą surowością sprawiedliwie wymierzyła.
Konferencja zważając, iż prawa tego z 15 Kwietnia r. z. Sekretarz z sobą nie zabrał, które koniecznie
jej jest potrzebne przy wydaniu decyzji, zatem dalszą dyskusyą w tej mierze do następnego odłożyła po-
siedzenia, na które swemu Sekretarzowi rzeczone prawo przynieść poleca. —

<u>Wyciąg z Prot. posied. Konf. w Bourges 18 Lipca.</u> „Z Woli toczących się materyj, wzięto pod dys-
kusyą rozpoczęte już na poprzedniem posiedzeniu wykreślenie przez Centralizacyą z Tow^a Ob. Różyckiego.
Sekretarz podług danego mu polecenia, odczytał Ustawę z 15 Kwietnia 1832 roku, jakoteż uwagi Kon
ferencyi tutejszej, poczynione dawniej z okazyi wykreślenia Pułaskiego z Towarzystwa. Gdy z tych uwag
Konferencja przekonała się, że to prawo jest zupełnie arbitralne i despotyczne, a tem samem wbrew
zasadom demokratycznym, gdy nadto wskazane przez tęż Konferencyą uwagi, poczęty za sobą przy
czynę Centralizacyi nieokazywania i niestosowania temu prawu; gdy Ob. Majkowski przytoczył z uwag
przyjętej Organizacyi wewnętrznej, że nietylko Sekcja w Bourges ale i w Avignon protestowały prze
ciwko temu prawu, z tych zatem powodów, po licznych i żywych głosach wielu członków, Sekcja
w Bourges jednomyślnie uznała to prawo za niebyłe i na mocy tegoż wykreślenie przez Centra-
lizacyą Józefa Różyckiego za nieważne i żadne. Nadto Ob. Zdanowicz powstając na takie arbi-
tralności i samowładne postępowanie Sekcyi Centralnej, żądał aby zdanie jego o Centralizacyi, jako
wykraczającej przeciwko zasadom i duchowi Tow^a Dem^o a tem samem godnej wykreślenia w Pro-
tokóle było umieszczonem. Po głosie Ob. Molsdorf modyfikującym powyższe zdanie, zgodziła
się Konferencja, aby to zdanie jako przestroga Centralizacyi w protokóle zamieszczonem zostało. Z tych
zatem powodów Konferencja powołuje napowrót Ob. Józefa Różyckiego do udziału swoich posiedzeń, do

czasu

czasu póki Sekcja Centralna nie wyjaśni przeniesienia Ob. Różyckiego i ze swoich ustęp przedmiotów działań nie zda Sprawy ogółowi Towarzystwa." —

Takowe dyskusyje miały miejsce przed odebraniem jeszcze w Bourges Okólnika drugiego, który następnie przesyłając Sekretarz zażądał objaśnień dalszych co do kwestji, jakie przewidywał, iż przy dyskusji tego przedmiotu czynione będą, oświadczając iż tenże Okólnik obejmuje dowody i wyjaśnienia powodów, dla jakich wykreślenie Różyckiego nastąpiło (: Patrz §. 19. drugiego Okólnika:)

Wyjątek z listu Czł: Wileczyńskiego z Bourges 11 Sierpnia: „Co do Różyckiego Konferencja wbierając to oświadcza: iż kolega [illegible] demokratycznie się wyraził, iż żaden oddział pod jakim bądź imieniem Sekcji lub Konferencji gdziekolwiek istniejącej nie może kollegialnie decyzji wydawać, gdy tym czasem Sekcja w Bourges miała prawo wydać ostateczną decyzję względem jednego z swoich członków; uważała dalej że prawo 15 Kwietnia jest arbitralnem, że Sekcja w Bourges już raz się oparła temu prawu przy wykreśleniu Pułaskiego, i zrobiła uwagi Centralizacji, które ona przyjęła i uznała za słuszne; powinna była więc Centralizacja spodziewać się że temu prawu zawsze się sprzeciwiać będziemy, bo ono mogło być wykonane bez obrazy ogółu tow: w ten czas kiedy Tow: składało się tylko z członków w Paryżu będących. Unieważnienie Różyckiego na Sesji 24 Czerwca było wyrzeczone pewnie na dowodach, a na zarzut uczyniony mu przez Glińskiego jakoby do innego tow: należał, dał Różycki słowo honoru że nie i że nigdy nie miał żadnej myśli należenia. W tym razie trudno było innych dowodów szukać, boby chyba trzeba było sprowadzać Osoby nie należące do Tow: — Wreszcie Gliński wezwany przez Konferencję do tłomaczenia się, którego Różycki sam żądał, nie przyznał się, zaparł się zupełnie, chociaż mu 4 tego świadectwo że to mówił. Że Centralizacja kiedy widziała Różyckiego na błędnej drodze powinna była więc wprost drogą szczerości, jaka między nami istnieć powinna, napomnieć go, wykazać mu błędne postępowanie. Że Konferencja nie uważa zupełnie postępowania Różyckiego za szkodliwe, owszem pokazało się przynajmniej dotąd że było dobre. Wreszcie my bynajmniej nie jesteśmy stronnikiem Osób, my tylko chcemy, żeby wyroki i działania wszelkie były godne naszych Zasad, były sprawiedliwe. Konferencja zatem oświadcza, iż ona uważa decyzyą z dnia 24 Czerwca zachowaną w jej mocy jako wyrok o członku w jej Sekcji będącym." —

Wypis z Protokołu posiedzenia Towarzystwa w Paryżu 18 Sierpnia. „Po odczytaniu wypisu z Protokołu posiedzeń członków w Bourges daty 18 Lipca, obejmującego ich dyskusyję i decyzyą nad wykreśleniem byłego członka Józefa Różyckiego przez decyzyą K^tu C^y dnia 7 Lipca wyrzeczonem, jakoteż po odczytaniu dodatkowych objaśnień w tym przedmiocie listem Członka Wileczyńskiego daty 29 Lipca objętych, tudzież poprzednich listów i decyzji tej materyi dotyczących, Komplet Centralny, — zważywszy, że, jak to już w dawniejszych rozporządzeniach i Korrespondencyach, a niedawno ostatnim razem przy decyzji z dnia 6. Sierpnia względem wykreślenia Karola Merkelera, obszernie i dostatecznie wyjaśnionem i rozstrzygniętem zostało, istniejące po prowincyach tak zwane Konferencye członków tow:, jakakolwiekby była liczba ich składu, mogą tylko porozumiewać się wzajemnie, wymieniać swoje uwagi i spostrzeżenia w przedmiotach działań towarzystwa, ~~[illegible]~~ podawać Kandydatów do przyjęcia lub przedstawiać Członków do wykreślenia, i prowadzić w tem wszystkiem Korrespondencye, tak jak to każdy pojedynczy członek czynić może; lecz nie miały i nie mają dotąd przez żadną ustawę nadanej sobie żadnej władzy żadnej attrybucyi, którąby jako oddzielne komplety kollegialnie deliberując wykonywać mogły; — Zważywszy przeto, że wydana przez Członków w Bourges na ich posiedzeniu Konferencyjnem dnia 18 Lipca r. b. tak zwana decyzya, przez którą ciż Członkowie w liczbie 36 zebrani, uznawszy ustawę z dnia 15. Kwietnia 1832 o centralizacyi za niebyłą, a w skutek tego wykreślenie Różyckiego przez K^tu C^y uznane za nieważne i żadne, tegoż Różyckiego na powrót do udziału swoich posiedzeń powołali, jest bezprawną i obowiązującej podziś dzień Ustawie z 15 Kwietnia wbrew przeciwną; — Zważywszy dalej że też Ustawa z 15 Kwietnia, urządzając attrybucye władz w towarzystwie, powierzyła wyłącznie Kompletowi Centralnemu w Paryżu władzę administracyjną i sądowniczą w całej ich obszerności, i jedynie tylko władzę prawodawczą Ogółowi tow: zachowała; — Zważywszy że w szczególności co do władzy Sądowniczej, to jest co do przyjmowania i wykreślania członków, decyzye K^tu C^y podług tejże Ustawy, są stanowcze i ostateczne, i żadne odwoływanie się od nich do wyższej Instancyi nie ma miejsca; — Zważywszy więc, że lubo ogół Tow: jako Władza prawodawcza, może w każdym czasie skoro tego uzna potrzebę, wspomniane prawo z 15 Kwietnia zmienić, uchylić, inne ustanowić, nie może jednak znosić zapadłych na mocy tegoż prawa Wyroków Władzy Sądowniczej, które są i nie przestają być prawomocnemi; — Zważywszy, iż stąd widocznie okazuje się, że poddawanie pod Sąd powtórny Ogółu Tow: Sprawy, już raz w jego imieniu i przez władzę od niego prawem upoważnioną stanowczo i ostatecznie osądzonej (: czego członkowie w Bourges żądają:) byłoby równie nieprawnem i wprowadzającem bezprawności i nieporządek, jak szkodliwem dla postępu działań towarzystwa, boby w konsekwencyi poddawało w wątpliwość

wszy

wszystkie dotychczasowe K^tu C^y. o przyjęciu lub wykreśleniu członków decyzje; i chcąc nie uznawać legalności i mocy obowiązującej Ustawy z 15 Kwietnia, ani prawomocności wydanych na jej zasadzie przez K^t C^y. decyzji, jak do tego dowiodą wnioski członków w Bourges, należałoby usunąć najprzód z ogółu Tow^a. wszystkich członków po dniu 15 Kwietnia 1832 przez K^t. C^y. przyjętych, a przywołać tych co przed dniem 15 Kwietnia przyjęci później wykreśleniu ulegli; wszyscy bowiem członkowie Tow^a. zacząwszy od N^r. 22. listy ogólnej, nie mają innego tytułu należenia do towarzystwa, jak tylko nominacje czyli decyzje ich przyjęcia przez K^t. C^y. wydawane z mocy nadanej mu władzy przez Ustawę z 15 Kwietnia; dopuszczając przeto że wydane z mocy tejże samej władzy decyzje wykreślające mogą ulegać jeszcze dalszemu rozpoznawaniu, i zatwierdzeniu lub uchyleniu, wypadałoby w koniecznej konsekwencji, że i decyzje przyjmujące temuż samemu losowi ulegać by musiały, równie jak wszystko to co dotąd K^t. C^y. z mocy tejże Ustawy zdziałał i ogłosił; stawem Tow^a. i co do składu swego i co do działań, musiałoby się cofnąć do tego stanu, w jakim na dniu 15 Kwietnia 1832r. zostawało; takie wszakże konsekwencje i rezultata, nie są zapewne pożądanemi przez tych nawet Członków w Bourges, którzy Sprawę Różyckiego pod Sąd Ogółu poddaną mieć chcieli; — **Zważywszy nakoniec**, że jak Ogół Tow^a. mocen jest prawo istniejące zmienić, tak też pojedynczy członkowie mogą w tym celu czynić swoje spostrzeżenia i wnioski prawodawcze, bądź to gdy uznają prawo obecne za niedokładne i szkodliwe, bądź też jeśliby spostrzegali, iż Władza Sądowa tymże prawem ustanowiona jakich nadużyć dopuszcza się; a zatem jeżeli Członkowie w Bourges, protestujący przeciw decyzji K^tu C^y. wykreślającej Różyckiego, upatrują w niej szkodliwości jaką dla dobra ogólnego, (: o czem jednakże w ich dyskussjach i korrespondencjach żadnej nie ma wzmianki:) w takim razie środki zaradcze znajduje każdy z nich w służącej mu możności czynienia wniosków prawodawczych, do czego najwłaściwszą podaje im sposobność odbywająca się obecnie w całym Ogóle Tow^a. deliberacja nad projektem nowej organizacji wewnętrznej; — **z tych więc wszystkich powodów** — **Komplet Centralny** (: większością głosów 11 przeciwko 1^mu Bednarczyka zdaniu:) **najprzód** tak zwaną decyzję 36^ciu Członków w Bourges na ich posiedzeniu konferencyjnem dnia 18 Lipca względem byłego Członka Józefa Różyckiego wydaną, za nieprawną, a tem samem żadnego znaczenia i skutku mieć nie mogącą uznaje; — **powtóre** żądanie tychże Członków o poddanie pod Sąd Ogółu Towarzystwa Sprawy wykreślenia Różyckiego, jako niewłaściwe i obowiązującym Ustawom przeciwne, pomija; — **potrzecie** uwagi spostrzeżenia i wnioski tychże Członków, co do samej Ustawy z 15 Kwietnia czynione, do właściwej drogi, to jest do deliberacji projektu nowego urządzenia wewnętrznego, odsyła." — . —

§. V. Rozporządzenie względem nowo przyjmowanych Członków.

Wypis z Prot. Posied. 6 Sierpnia. „Powziąwszy wiadomość z listów Członka Jakubowskiego z Chateauroux i Chrystowskiego z Poitiers, iż znaczna liczba Polaków z Chateauroux i innych okolicznych zakładów oświadczyła się z chęcią przystąpienia do towarzystwa demokratycznego, którego zasady i cele zgodne z swoiem przekonaniem być uznaje, — Komplet C^ny mając na uwadze, iż jak z jednej strony pomnożenie liczby Członków nie jest dla towarzystwa obojętnem, tak z drugiej nie liczba osób, lecz jedność zasad celów i dążeń, siłę i skuteczność działań Towarzystwa zapewnić tylko może, postanowił jednomyślnie, zawezwać wszystkich Członków Towarzystwa, aby objaśniając podawanych nowych Kandydatów o principiach politycznych, jakie już tow^o. w swoich Manifestach, adresach, protestacjach, deklaracjach, dotąd drukiem ogłosiło, zwracali w szczególności ich uwagę na to: — 1°. że aby być członkiem naszego tow^a. nie dosyć jest być demokratą, to jest wyznawcą zasad wolności i równości, czyli demokracji, która jest wiarą naszą polityczną, i podług której Polskę odrodzoną mieć chcemy; ale oraz potrzeba uznawać i podzielać zasady, jakie Towarzystwo w działaniach swoich dla dopięcia tego celu przedsięwzięło przyjmuje, i do których wszystkie nasze czynności i postępowania regulowane być winny; — 2°. że główną podstawą związku naszego tow^a. jest to przekonanie, iż ludzie jedną wiarę polityczną, jeden cel jej urzeczywistnienia mający, w jedności tylko, w najściślejszem więc połączeniu wspólnych sił swoich działać powinni, aby cel zamierzony osiągnąć mogli; ułatwieniem, wykonaniem takiego połączenia, jest właśnie wiązanie się w jedną nierozdzielną całość, w jedno ogólne ciało, stawem w towarzystwo; a zatem rozrywanie, rozdzielanie sił wspólnych, jest zawsze przeciwnem celowi związku towarzystwa, i działaniom jego szkodzić tylko jest zdolnem. — 3°. że z tego powodu wszelkie należenie lub mieszanie się Członków naszych do składu lub czynności innych polskich politycznych w emigracji istnieć mogących korporacji i związków, choćby nawet demokratyczną wiarę wyznających

jakie

jako dążące do rozdrobnienia i osłabienia siły ogólnej naszego towarzystwa, a zatem sprzeciwiające się essencjalnym warunkom jego związku, i tem samem działaniom naszym szkodliwe, pod żadnym pozorem miejsca mieć nie powinno; — 4º. że zatem pierwszym jest obowiązkiem Członków naszych, aby działając politycznie działali tylko w towarzystwie, i po za obrębem jego żadnych politycznych nie zaciągali obowiązków." —

Wypis z Prot. posied. 18 Sierpnia. „Przychylając się do wniosku Członka Franciszka Kranasa, listem daty 11. Sierpnia objętego, i mając przytem na uwadze, iż jest pożądanem, aby wszyscy później przyjmowani do towarzystwa Członkowie, teraz zwłaszcza gdy o nowej jego Organizacji deliberować mają, obeznali się wprzódy z Ustawami, Urządzeniami, i zasadami działań tow.ª dotychczasowo istniejącemi, Kt. Cy. poleca zakommunikować wszystkim Członkom wypisy z Protokołów i Akt, zawierające takowe Ustawy, urządzenia i decyzje; tudzież broszurki i Okólniki." —

§. VI Rozporządzenie co do wyborów emigracyjno-Komitetowych.

Wypis z prot. posied. 6. Sierpnia. „Z powodu rozpuszczonej do Emigrantów odezwy o przystąpienie do wyborów nowego Komitetu emigracji, na przypadek jeżeli wybory takowe miejsce mieć będą, Komitet Centralny uznał za rzecz potrzebną przypomnieć pamięci wszystkich członków towarzystwa Zasady postępowania, jakie w tym względzie dotąd zachowywanemi były, a które Tow.º w broszurkach swoich już było objawiło, mianowicie zaś w broszurce pierwszej w projekcie do Organizacji centralnej władzy emigracyjnej, i w broszurce trzeciej w Deklaracji o stosunkach naszych z emigracją. — Staraniem więc Członków Tow.º być powinno nie dozwolić, aby Komitet miał jakie attrybucje polityczne, jakąkolwiek władzę działania pod względem Sprawy polskiej; — jego attrybucje mogą się tylko ograniczać do interesu ściśle emigracyjnego, to jest do potrzeb i losu indywidualnego Emigrantów." —

§. VII. Decyzja stanowcza co do wniosku Członka Rosé.

W odpowiedzi na wezwanie Kt.ᵘ Cy. § fem 21.ᵐ drugiego Okólnika objęte, Sekretarz Konferencji w Bourges w liście z daty 19 Lipca donosi co następuje: — „Ob. Rosé oświadczył, iż nie widzi wcale powodu, aby się miał komu tłomaczyć z wniosku, bo tego nikt zabronić mu nie może, kiedy go na posiedzeniu publicznie wprowadza; lecz aby zapobiedz dłuższej Korrespondencji, oznajmia: iż kiedy w prywatnem miejscu, w obec Ob: Chrystowskiego, Nasierowskiego, Majkowskiego, Zarzyckiego, Ob: Różycki przeczytał list od Pułaskiego, i żałując Pułaskiego że tow.º straciło w nim bardzo zdatnego i pracowitego członka, wyrzekł, iż należałoby nam na nowo przyjąć go do tow.ª ale ja go podać nie mogę. wtenczas Ob. Rosé oświadczył, iż kiedy tak to on go sam na Konferencji przedstawi. Reszta tłomaczenia się jego jest już w Protokóle poprzednim zamieszczoną." —

Wypis z Prot. posied. 6. Sierpnia. „W dalszym ciągu decyzji z dnia 7. Lipca r. b. po odczytaniu wypisu z Protokołu posiedzenia Konferencji w Bourges, obejmującego odpowiedź Członka Juliusza Rosé na zapytanie Kt.ᵘ Cy.º względem powodów uczynionego przezeń wniosku o przyjęcie na powrót do tow.ª wykreślonego dawniej Pułaskiego, i po wysłuchaniu nadto powtórzonej dziś ustnie odpowiedzi obecnego na posiedzeniu tegoż Członka Rosé, Kt. Cy. powziąwszy dostateczne przekonanie, iż wniosek pomieniony nie wypływał bynajmniej ze związku intryg przeciw tow.ᵘ wymierzonych, dla których wykreślenie dwóch członków nastąpiło, i znajdując się tym sposobem zaspokojonym w troskliwości, która go do żądania od Członka Rosé usprawiedliwienia się spowodowała, postanowił: iż przedmiot ten za załatwiony uznaje." —

Członkowie w Montpellier, w liście z dnia 8. Sierpnia następującą wynurzają opinję, która stósownie do ich żądania, zamieszcza się tu całkowicie, bez dalszej decyzji, z powodu zakończenia już tego przedmiotu: — „Nie jesteśmy jednego zdania z Wami co się tycze wezwania Kolegi Juljusza Rosé, żeby się tłomaczył dla czego zaproponował przyjęcie na nowo Pułaskiego do tow.ª — Może większości niepodobać się wniosek, i może większość odrzucić go, ale nie wolno jest nikomu z nas, nawet wszystkim nam, zapytać się drugiego, dla czego on tak myśli? tak gada? itd. Bo wolności myślenia i mówienia nie może najmniejszej ulegać cenzurze, jeśli gdzie to w towarzystwie demokratycznem. —

§. VIII Powtórna dyskussja co do wydawania dowodu członkostwa.

Wypis z Prot. posied. 6. Sierpnia. „Z powodu decyzji Kt.ᵘ Cy.º daty 19 Czerwca uznającej projektowane przez Sekcję w Bourges udzielanie Członkom dowodu należenia do tow.ᵘ za niepotrzebne, Członek

Rosé

Rosé ponowił tenże sam wniosek, wykazując potrzebę wydawania członkom takiego dowodu z tego szczególniej względu, iż częstokroć zdarza się, że członkowie nie znający się osobiście, znajdą się na jednem miejscu w liczbie dostatecznej do tworzenia Sekcyi, a nie mając wzajemnego o swoim charakterze przekonania, nie mogą zgromadzić się do zawiązania Sekcyi przystępować; że nadto nie wydawanie dowodu podobnego daje sposobność nienależącym nawet do tow.a do udawania się za jego członków, skąd czasem tow.o samo na opinii zeszpeconej cierpieć by mogło. Odpowiedzieli nato inni Członkowie, iż co do pierwszego obok ścisłych Korrespondencyi, między Członkami i Sekcyjami towarzystwa, przypadek taki zbyt rzadko zdarzyć się może, aby Członkowie o sobie nie wiedzieli wzajemnie; a nadto każdemu Członkowi wolno jest od Sekretarza zażądać poświadczonego wypisu z protokołu obejmującego decyzyą jego przyjęcia; co do drugiego zaś, oprócz ogłaszania drukiem listy Członków, żadnym innym sposobem, zaradzić temu niepodobna, iżby ktoś nie należący do tow.a nie udawał się za jego członka. — Po tej odpowiedzi Członek Rosé wniosek swój cofnął."—

§. IX. Rozporządzenia w przedmiocie funduszów Towarzystwa.

Wypis z prot. posied. 6 Sierpnia. „Mając wzgląd na powody niemożności opłacania porto od listów, przez niektórych członków z prowincyi przytoczone, Komplet upoważnił w ogólności Sekretarza do frankowania listów w interesach Tow.a pisanych do miejsc, gdzie się znajdują członkowie w tak małej liczbie, iż są w niemożności opłacania kosztów z funduszów składkowych."—

Wypis z tegoż protokołu. „Przysłany z St Amand Rachunek Członka Heltmana z utrzymywanej przez niego Kassy Sekcyi tow.a w Le-Puy wykazujący dochodu ze składek od członków franków 31. ze sprzedanej broszurek fr. 3. Cent. 35. w ogóle fr. 34. cent. 35. zaś rozchodu na wydatki Korrespondencyi i materjały piśmienne fr. 13. cent. 70. a zatem pozostałości fr. 20. cent. 65. z których po odtrąceniu porto odebrano do Kassy ogólnej fr. 19. i Cent. 35. — K.t Cz. postanowił zwrócić Ob. Heltmanowi w tym celu, aby tenże rachunek co do zgodności z dowodami i Księgą Kassową, jakie na jego usprawiedliwienie Heltman posiadać winien, był sprawdzony i zaświadczony przez Członków natenczas także w St Amand przebywających, a którzy dawniej w Le-Puy do składu tamtejszej Sekcyi należeli, o dochodach i wydatkach jej Kassy najbliższe mają wiadomości; poczem dopiero stanowcza decyzja względem zatwierdzenia rachunku, i wcielenia go do ogólnego rachunku funduszów tow.a wydaną będzie."—

Wypis z tegoż protokołu. „Stósownie do dawniejszego urządzenia, Kassyer Bolesław Gurowski, składając rapport ustny o stanie Kassy doniósł: iż od czasu objęcia przez niego Kassy było dochodów mniej więcej 840 franków, wydatków zaś 680 f. lecz dochody nie wszystkie jeszcze do Kassy wpłynęły, albowiem ze sprzedanej broszurek pozostaje jeszcze 180 franków do ściągnięcia od Księgarzy i innych osób, które w komis do sprzedania znaczną ilość przyjęły; a tak Kassa natenczas pozbawiona jest gotowizny. K.t Cz. mając na uwadze powyższy stan Kassy, i oraz z powodu, że ciągle powiększające się koszta Korrespondencyi coraz większych wymagają wydatków, którym składki od Członków w Paryżu nie mogą w zupełności wystarczyć, postanowił zawezwać Członków w Bourges, Henrichemont, i wszędzie gdzie składki są wnoszone; aby fundusze z nich zbierane do Kassy ogólnej nadesłali, zatrzymując jedynie taką ilość, jaka na opłacanie kosztów Korrespondencyi i materjałów piśmiennych jest nieodzownie potrzebną."—

W liście z dnia 11 Sierpnia Sekretarz Konferencyi w Bourges zapytuje się: jakiej pomocy pieniężnej K.t Cz. potrzebuje, gdyż zamiarem ich jest wydawać dalej tłomaczenie historyi Lapommeraye. Nato wydana na posiedzeniu 18 Sierpnia decyzja brzmi w słowach: — „W odpowiedzi na zapytanie Członków z Bourges względem użycia pieniędzy składkowych, K.t Cz. odnośnie do poprzednich swoich decyzyi, postanowił oświadczyć: iż oczekuje nadesłania funduszów do Kassy ogólnej, wraz z rachunkiem Kassowym; i że jeśli Członkowie w Bourges chcą dalej na własny zysk lub stratę, kontynuować przedsięwzięty druk tłomaczenia historyi francuzkiej, wolno im jest tworzyć sobie oddzielne na to składki; lecz fundusze na potrzeby ogólne tow.a składane, na żaden inny użytek naruszane być nie powinny."— Przy tem polecił mi K.t Cz.y zwrócić uwagę Członków w Bourges na to: że historya Lapommeraye obejmować ma 150 lekcyj czyli arkuszy druku francuzkiego, których drukowanie w tłomaczeniu polskiem wymagałoby ogromnych nakładów bez nadziei zwrotu, jak o tem wnosić można z wydanych dotąd drukiem polskim 4 lekcyj w Bourges, które znaczne fundusze już wyczerpały, a w sprzedaży trudności zachodzą, i odzyskania wydatków spodziewać się nie można, zwłaszcza, iż całe to dzieło w języku francuzkim nie będzie kosztować jak 12 franków. a tak wy-

wy

wydanie tłomaczenia kilku lub kilkunastu arkuszy, stają się bezużytecznemi, skoro dalszy ciąg prędzej lub później dla braku funduszu zaniechanym być musi. —

§. X. Rozporządzenie co do projektu Organizacji.

Wypis z Protok. posied. 18 Sierpnia. „Co się tycze przyśpieszenia i stanowczego zakończenia decyzji nad projektem Organizacji wewnętrznej, mając na uwadze, że podług przepisów ustaw zasadniczych z dnia 17 marca 1832 r. równie jak podług ustawy wewnętrznego urządzenia z dnia 15 kwietnia 1832, wszelkie zmiany prawodawcze i nowe prawa, aby były dla całego tow.ª obowiązującemi, powinny być uchwalone przez ¾ części przynajmniej ogółu członków tow.ª; gdy dotychczas pomimo wszelkiej usilności nie można było zebrać na nowy projekt głosów od ¾ części członków, z powodu iż wielu członków albo są niewiadomi pobytu, albo też wszelkiego znoszenia się z towarzystwem zaniedbują, a liczba tych niegłosujących znacznie ¼ część ogółu dotychczasowego przenosi, i dla tego K.ᵗ C.ᶻ nie mógł i nie może z nadesłanych dotychczas zdań przystąpić do ogłoszenia rezultatu nad projektem, gdyż rezultat takowy, jako nie mający za sobą potrzebnej liczby głosów, nie mógłby nabyć mocy prawa; aby zaś usunąć tę prawną przeszkodę z braku dostatecznej liczby głosów wypływającą, należałoby K.ʷⁱ C.ᵐᵘ z mocy służącej mu attrybucji, wykreślić z listy członków tych, co dotąd zdań na projekt nie nadesłali; gdy jednak wielu z nich mogą jeszcze okazać i udowodnić przyczyny i przeszkody od ich woli nie zawisłe, a zatem ich niemożność kommunikowania się z towarzystwem usprawiedliwiające, użycie więc przeciwko nim tego rygoru ostateczności wstrzymać by jeszcze wypadało, tem bardziej że dzisiaj powiększony znacznie co do liczby skład towarzystwa i wiadomy pobyt nowo przyjętych Członków, dostateczną jest rękojmią, iż nadal podobny brak głosów do liczby ¾ części miejsca mieć nie będzie; — kiedy wreszcie Członkowie w Bourges i Chateauroux wyraźnie żądają, aby jeszcze raz projekt Organizacji pod deliberacją był poddanym; — przeto K.ᵗ C.ᶻ wydaje następujące rozporządzenie:

a.) Wszyscy Członkowie towarzystwa wezwani są po raz jeszcze ostatni do rozważenia i rozstrzygnięcia projektu nowej Organizacji wewnętrznej, który w tym celu Sekretarz roześle wszędzie, gdzie jeszcze rozesłanym nie był.

b.) Zdania Członków na projekt powinny obejmować ich oświadczenia się **za** lub **przeciw** co do każdego artykułu projektu, oraz uwagi i propozycje, jakie za stósowne uważać będą, bądź co do ogółu bądź co do szczegółów projektu, nakoniec wyraźne oświadczenie: gdzie chcą mieć Sekcją Centralną? i gdzie Sekcją wydającą broszurki? —

c.) Zdania takowe, bez względu na większą lub mniejszą liczbę członków w jakiem miejscu znajdujących się, powinny być przez każdego członka szczegółowe podpisane; głosowania bowiem na projekt nie Sekcjami lecz głowami odbywać się powinno; i nie to, czyli jaka Sekcja większością i jakie zgadza się na projekt? lecz ta wiadomość, do ogłoszenia rezultatu K.ʷⁱ C.ᵐᵘ jest potrzebna: wielu Członków głosowało **za** a wielu **przeciw** co do każdego paragrafu projektu.

d.) W ten czas tylko zdanie nad projektem w jednym exemplarzu przez wszystkich Członków w jednem miejscu znajdujących się podpisanem być może, kiedy się wszyscy na jedno zgadzają; w przeciwnym razie ile będzie oddzielnych zdań, każde osobno, przez tego lub tych, co je popierają podpisanem być winno. —

e.) Członkowie w liczbie kilku lub więcej na jednem miejscu przebywający mogą się wspólnie naradzać nad projektem, na zwyczajnych dotąd posiedzeniach konferencyjnych, lecz żadne decydowanie większością nie jest potrzebne, jedynie odosobnienie i zredagowanie różnych zdań i ich podpisanie szczegółowe dopełnionem być winno. —

f.) Nadto do takich posiedzeń konferencyjnych powinni być tylko przypuszczeni sami członkowie Tow.ª Lista ogólna objęci; i żadne obce osoby, to jest ci co nie są jeszcze do Listy Członków wpisani, lub co z niej już wykreśleni zostali, obecnemi przy naradach być nie powinni, aby oświadczone zdania były niepodległe i wolne od suppozycji obcego wpływu. —

g.) Termin ostateczny i prekluzyjny do nadesłania zdań wszystkich Członków oznacza się na dzień pierwszy Październiłka roku bieżącego; — przed tą epoką powinny być już wszystkie

zda

zdania K^{wi} C^{mu} odesłane, który zaraz po dniu 1. Paźd. do wynalezienia i ogłoszenia rezultatu przystąpi. —

N. ſ. Członkowie, którzy już kompletne zdania swoje nadesłali, jakoto przebywający w Montpellier, Condé, Dijon, Toulouse, St Amans-la-bastide, Henrichemont, mogą poprzestać na oświadczeniu, iż się do tychże zdań poprzednio przesłanych odwołują, jeżeli uwag do porzucenia nie uznają potrzeby; — Również Członkowie przebywający w Le-Mans Niort, Cahors i Le-Puy, którzy przed oddaleniem się z Le-Puy zdania swoje podpisane przez wszystkich nadesłali, mogą odwołać się do nich, uzupełniając je tylko co do oznaczenia Sekcyi Centralnej i Sekcyi drukującej, które w swojem pierwszem zdaniu pominęli. — Nakoniec Członkowie, którzy przed oddaleniem się swojem z Bourges, tamże zdania swoje już oświadczyli, mogą poprzestać na odwołaniu się do nich. — Wszyscy inni Członkowie zdania w powyżej oznaczonej formie nadesłać na termin są obowiązani." —

Wypis z prot. posied. 22 Stycznia. „Członek Kaczanowski wniósł: aby K^t. C^z. w uzupełnieniu swojej decyzyi co do głosowania na projekt Organizacyi na przeszłem posiedzeniu wydanej, zawezwał Członków na prowincyi o wstrzymanie wszelkiego odtąd podawania Kandydatów na Członków towarzystwa, dopóki ostateczna decyzja tegoż projektu ogłoszona nie będzie, aby tym sposobem uniknąć dalszej zwłoki, jakaby wynikała z oczekiwania na głosy nowo przyjmowanych członków, którzy już odtąd do nowych praw przystępować będą; aby oraz zapewnić przez to wykonanie §fu litt. ff. powzmiankowanej decyzyi stanowiącego, iżby do deliberacyi nad projektem Osoby obce, nie będące jeszcze Członkami towarzystwa nie wpływały. — Na wniosek ten inni Członkowie odpowiedzieli: iż rozporządzenie decyzyi na przeszłem posiedzeniu wydanej w §fie litt. ff. jest wyraźne, i żadnej wątpliwości nie zostawiając, iż żadne obce Osoby lista ogólna członków nie objęte, a zatem i Kandydaci przez Członków na prowincyi przyjmowani, którzy podług dotychczasowych Ustaw dopóty nie są Członkami towarzystwa dopóki przez Komitet Centralny przyjęci i do listy członków wpisani nie zostają, tem samem jako lista nie objęci, do deliberacyi nad projektem należeć nie będą; — że jednak z powodu doniesień w listach z Bourges i Chateauroux o znacznej liczbie nowych Kandydatów jeszcze nie podanych, którzy do tow^a wejść pragną, nie wypada tamować Członkom na Prowincyi dalszego przypuszczania Kandydatów i rozszerzania stosunków towarzystwa wstrzymywaniem zupełnem podawania Kandydatów; — że dalej obawa zwłoki ustaje, skoro liczba członków już przyjętych jest dostateczna do zebrania kompletu głosów na nowy projekt prawem wymaganego, to jest $\frac{3}{4}$ części, i po zebraniu takiej liczby już dalej oczekiwać na więcej głosów nie będzie potrzeby; — że nakoniec jeżeli nowi Kandydaci przed d. 1. Październ. przyjęci za członków zostaną, i zdanie swoje na nowy projekt nadesłać, w ten czas i ich głosy wejdą do ogólnego zbioru; gdyby zaś przed dniem 1. Październ. dopełnionem to być nie mogło, wtedy K^t. C^z. przed ogłoszeniem nowego prawa, zadecyduje względem nowych Kandydatów co za stosowne osądzi. — Po takiej odpowiedzi Czł. Kaczanowski wniosek swój cofnął, żądając jedynie aby dla usunięcia wątpliwości, jakieby się przy deliberacyi projektu zdarzyć mogły, obecna dyskussyja w następnym Okólniku członkom dla wiadomości i zastosowania się kommunikowaną była; co też K^t. C^z. jednozgodnie zadecydował." —

§. XI. Wiadomości z Gazety Peterburgskiej.

Przez decyzyą na posiedzeniu 18 Stycznia, na wniosek Czł. Dembińskiego wydaną, K^t. C^z. polecił zakommunikować przez Okólnik dla wiadomości i użytku członków, i udzielenia wrazie potrzeby innym polakom, następujący artykuł, którego żadne pisma polskie we Francyi wychodzące nie powtórzyły: — „wyjątek z Gazety Rządowej Petersburgskiej z dnia 21 Czerwca / 1 Lipca 1833.
„Na przedstawienie Gubernatora Generalnego Grodzieńskiego i Białostockiego Jenerała Adjutanta Xcia Dołgorukiego, oraz na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, Komitet wyznaczony do roztrząsania Spraw dotyczących prowincyi na polsce odzyskanych, upraszał N. Cesarza o amnestyą dla 43 indywiduów poniżej wyszczególnionych, mających udział w buncie, dobrowolnego przemocą przez buntowników polskich wciągnięci byli, i takowej dla nich otrzymał.
„Gdy indywidua te nie miały w buncie takowym czynnego udziału, winni są tylko przejścia granicy zbandami, i gdy potem żalem przejęci podawali z zagranicy prośby o udzie-

lenie

„lenie im ułaskawienia, gdy nawet ośmiu z pomiędzy nich, nie czekając w tej mierze decyzji powrócili do Rossji; i mają prawo do amnestji stosownie do rozporządzeń Cesarskiego Manifestu, wolno im jest przeto wrócić do domów swoich, z pozbawieniem atoli prawa należenia nadal do wyborów szlacheckich; nadto jeden z nich P. Kosarino, będący dawniej w służbie Rossyjskiej, a tym sposobem podwójnie zgwałciwszy przysięgi swoje, nie będzie mógł nadal przypuszczonym być do służby rządowej. — Lista tychże osób amnestjonowanych: — 1. Stanisław Radowicki (w Dreźnie), 2 Franciszek Kołłątaj, 3 Adam Strawiński, 4 Adam Wyganowski, 5 Romuald Wilbek, 6 Juljan Sokołowski, 7 Juljan Okołów albo Okółko, 8 Władysław Citowicz, 9 Xawery Rewiński, 10 Pantaleon Świetlicki, 11 Romuald Świetlicki, 12 Ferdynand Protasiewicz, 13 Wincenty Dmuchowski, 14 Mateusz Matusewicz, 15 Franciszek Szebański, 16 Xawery Turski, 17 Felix Markowski, 18 Felix Nowicki, 19 Felix Ponikwicki, 20 Michał Kulikowski, 21 Józef Kulewicz, 22 Mateusz Lewiński, 23 Alexander Lionowicz, 24 Antoni Łukaszewicz, 25 Franciszek Głowacki, 26 Leopold Jabłoński, 27 Ludwik Petrowicz, 28 Konstanty Pilecki, 29 Xawery Kuniewicz, 30 Franciszek Polubiński, 31 Juljan Bjolt, 32 Antoni Dombrowski, 33 Felix Górski, 34 Michał Jezierski, 35 Antoni Wiktorowicz, 36 Alexander Żyromski, 37 Alexander Siekłucki, 38 Jakób Petrowicz, 39 Jan Wasilewski, 40 Mikołaj Jodko, 41 Jan Wulczacki, 42 Alexander Tobartowski, 43 Ludwik Kosarino." —

§. XII. Uwagi i wnioski Członków co do Okólnika drugiego.

Na posiedzeniu 6 Sierpnia Cz. Piwowarski protestował przeciwko wyrażeniom tyczącym się jego osoby, objętym w §fie 17m oświadczając, iż nie przybycie jego na Sessję zaraz po przyjeździe do Paryża, pochodziło jedynie z niewiadomości mieszkania Sekretarza, i stąd niemożności dowiedzenia się o miejscu i czasie posiedzeń. — Sekretarz odpowiedział na to: iż §. 17. Okólnika obejmuje kopję listu daty 11 Czerwca, w którym jest wzmianka o znajdowaniu się w Paryżu i nieprzybyciu na Sessję Członków Baczyńskiego i Piwowarskiego; zdarzenie to istotnie miało miejsce, wszakże ani Sekretarzowi, który o mieszkaniu Kolegi Piwowarskiego nie wiedział, ani Koledze Piwowarskiemu, gdy jak oświadcza o mieszkaniu Sekretarza dowiedzieć się nie mógł, żadna stąd wina przypisywaną być nie może. — Komplet C.ny pojmując słuszną troskliwość Członka Piwowarskiego, aby o niegorliwość w obowiązkach posądzanym nie był, polecił zapisać wniosek jego i odpowiedź Sekret.a w następnym zamieścić Okólniku. —

Członkowie w Montpelier w liście swoim z 8 Sierpnia oświadczają, mianowicie ze strony Czyszkowskiego niekontentowanie za wyrażenia o Pułaskim w przeszłym Okólniku objęte, wykazując przytem niewłaściwość i nieużyteczność dla towarzystwa z zajmowania się pojedyńczemi osobami. — Na to mam sobie za powinność oświadczyć w objaśnieniu, (: patrz §. 2. Okól. 2go :) najprzód że w Okólnikach, które podług decyzji K.tu C.y z dnia 19 Czerwca Członkom decyzje i nie co innego, jak listami Sekretarza, ile razy kommunikuję i udzielałem rozporządzenia Kom.tu C.y, to albo je dosłownie z protokołu wypisuję, lub decyzją K.tu C.go znaczam, albo przytaczając treść dodaję wyraźnie: iż to jest odpowiedzią lub decyzją; gdy więc ani jedno ani drugie nie znajduje się wcale w §§. 18 i 25 drugiego Okólniku, jasną przeto jest rzeczą, iż domniemania i wyrażenia w nich objęte są mojemi własnemi, osobistemi, i bynajmniej Towarzystwu lub Kompletowi Centralnemu przypisywane być nie powinny; jeżeli zaś zamiast wyrażenia Ja użyłem czasem My to uczyniłem to z powodu, iż oprócz mnie wielu jeszcze znam Członków w towarzystwie, którzy z jednych wiadomości i faktów jednakowo sądząc, tejże samej są opinii; powtarzam, że we wszystkiem zgadzam się zupełnie z zdaniem Kollegów w Montpellier, iż zajmowanie się indywiduami byłoby dla tow.a niewłaściwem i nieużytecznem, i dobrzeby było żeby i te indywidua nawzajem o naszem tow.e kłopotać się przestały; ale nadto zatrudniania się Pułaskim i Krzyżanowskim, tem przykrzejszem być musi dla mnie w szczególności, który za czasu jeszcze ich pobytu w towarzystwie, dosyć, bardzo dosyć, aż do znudzenia nawet natrudniłem się już ich osobami, już to starając się łagodzić i jednać częste ich między sobą osobiste nieporozumienia, z ubiegania się o jakieś pierwszeństwo wynikające, które postępowi rozwijającego się towarzystwa ciągle prawie stawały na zawadzie; już to, gdy chimery miarę przebierać zaczęły, usiłując zatrzymać ich w towarzystwie, i nakłonić, aby porzuciwszy próżności osobiste, pracowali wspólnie z nami

mi dla ogólnej Sprawy. — Wszakże teraz przymuszony jeszcze raz zostałem, z obowiązku mojego Sekretarstwa, wspomnieć w mej Korrespondencyi do Członków o postępkach politycznych tych dwóch osób, dla tego iż te ich postępki tak dalece już w towarzystwie naszem uwłaczać zaczęły, że Członkowie nasi w Bourges do czynienia oskarżeń, a Komplet Centralny do uczynienia dwóch wykreśleń, z tej okazji przymuszeni byli. —

Wypis z Prot. posied. 18 Sierpnia „Co do drugiego okólnika, Członek Dembiński przedstawił swoje spostrzeżenia nad §§.fy 18 i 20. na które Sekretarz odpowiedział; Komplet zaś, po wysłuchaniu tych wniosków i odpowiedzi (: które oddzielnie zredagowane być mają :) nie znajdując potrzeby deliberowania nad objętemi w nich przedmiotami, polecił jedynie zamieścić je w następnym Okólniku.“

Uwagi Członka Dembińskiego. „Decyzya K.tu C.go z dnia 19. Czerwca r. b. rozwijająca poprzednie rozporządzenie względem Okólników, dozwala na następnem posiedzeniu, po rozesłaniu Okólnika robienia nad nim protokolarnych uwag. W skutku czego oświadczam z mej strony co do Okólnika 2.go — 1.mo iż ten nie odpowiada myśli, jaką miały decyzye obie K.tu C.go względem Okólników, oprócz bowiem wskazanych temiż decyzyami przedmiotów zawiera on wiele zbytecznych i godności towarzystwa ubliżających uwag i Korrespondencyi, a mianowicie w Art. 17. wyrażenie się właściwie Sekretarza: „przejście znacznej liczby Członków „do tajnych Konspiracyi i ich wyjazd do Polski, etc“ — nie pojmuję jak Sekretarz może wiedzieć iż Członkowie ci do tajnych przeszli Konspiracyi, kiedy tego żadna deklaracya, żaden postępek Członków nie dowodzi; podobny więc zarzut z prywatnych domysłów pochodzący, wystawić może część członków towarzystwa na podejrzenia i prześladowanie. — W Art. 18.tym Sekret.z powiada iż „niektórzy członkowie z Prowincyi żądają od Sekretarza prywatnych „objaśnień o teraźniejszem postępowaniu wykreślonego z tow.a Kiedra Pułaskiego etc“ Kommunikuje całemu Składowi Tow.a przez Okólnik opinię swoją nietylko o Pułaskim ale i o Krępowieckim; że opinija ta względem drugiego jest fałszywa, śmiało oświadczam, bo mam zapewnienie że od czasu rozesłania pierwszego Okólnika, Krępowiecki nie zrobił żadnego kroku przeciwnego Zasadom towarzystwa w Manifeście jego objawionym, które z zapałem zawsze wyznaje, nie od czasu zawiązania towarzystwa, ale od lat piętnastu przynajmniej, jak zaczął życie publiczne; zarzut zaś iż chciał wrócić nazad do tow.a jest zupełnie bezzasadny, gdyż nigdy chęci tej nie objawił; opuścił towarzystwo na własne żądanie i tylko nieszczęśliwa ogólność i niedostateczność artykułu 7.go Ustaw zasadniczych mogła u nieznających go obudzić podejrzenie, że z powodu niepodzielania Zasad tow.a występuje z niego. — W artykule 25 Sekretarz donosząc Sekcyom o wiadomościach z Paryża, a mianowicie o obchodach na cześć poległego brata naszego Dziewickiego, znowu bez żadnego powodu rzuca na Krępowieckiego i Pułaskiego podejrzenie jak najmocniejsze, że mieli mowy w Loży Masońskiej dla popisywania się. — Dla przekonania o bezzasadności tej opinii co do Krępowieckiego winienem oświadczyć, iż ten dopiero na kilkakrotne wezwania i prośby skłonił się do powiedzenia mowy, która w niczem przeciwko Zasadom Demokratycznym nie grzeszy; i za którą teraz ciągłe znosi prześladowania. Mniej wiadomy działań Pułaskiego, tylko przez miłość prawdy powinienem sprostować zarzut fałszywy Sekretarza, jakoby Pułaski dla tego tylko w Trybunie reklamował autorstwo swej mowy, iżby imie jego brylowało po gazetach i żeby o nim wszędzie gadano; Rzecz się ma następnie: Demoliere Sekretarz Loży czytał mowę Pułaskiego, dla tego iż ten był słaby i źle wymawia francuszczyznę. Uwięziony za to oświadczył, iż odpowiedzialność za tę mowę bierze na siebie. Pułaski dowiedziawszy się o tem, i przewidując dla niego nieszczęśliwe konsekwencye; Demoliere bowiem jest ojcem familii i Urzędnikiem, nie mógł ścierpieć, aby z jego powodu rodzina cała nieszczęściu miała ulec. Dla zapobieżenia więc bliższej destytucyi Demoliera dopełnił obowiązku swego, zdjął z niego odpowiedzialność przez ogłoszenie w Dziennikach siebie za autora mowy, w skutku czego został uwięziony. I któryż Człowiek szlachetnie myślący nie uczyniłby podobnie będąc w miejscu Pułaskiego? Wątpię aby się znalazły między Członkami towarzystwa głosy potępiające ten postępek. Przykład ten może być dowodem, jak są gruntowne i inne podobnego rodzaju zarzuty, oparte na gadaninach, na plotkach, a w ogólności, jak sądzę, na osobistych nieporozumieniach. — 2.do W ogólności Okólnik uważam za Organ towarzystwa, a jako taki nie powinien zawierać

żad-

żadnych komerażów, plotek, zupełnie prywatnych okoliczności. Wdawanie się w drobno-
stki tego rodzaju, jak wyżej już powiedziałem, ubliżałoby godności towarzystwa. Delegacja
Sekcji Centralnej nie ma innej myśli jak tę jedynie, iżby przedmioty, oprócz protokolar-
nych, w okólnikach zamieszczane były tej natury, iżby mogły objaśniać Sekcje w tych kwe-
stjach, które decyzji szczegółowych K^tu Cy^l nie wymagają. Zdaniem mojem przeciwne postę-
powanie, zamieszczanie niedowodnionych zarzutów osobom, dowodziłoby że towarzystwo
mami się trudni; a to byłoby zbaczaniem z drogi jaką powinno do celu swego dążyć, byłoby szko-
dliwem trwonieniem czasu i narażaniem egzystencji towarzystwa, przez zaprowadzenie w
niem dysharmonii i ducha drobnostkowości, czego usilnie unikać należy. Przez odrzuce-
nie wszystkich tego rodzaju korrespondencji w okólniku zmniejszy się nawet rozwlekłość pi-
sma, która staje się nawet powodem znacznie większych wydatków, i tego że członkowie
potrzebujący mieć exemplarz okólnika dostać go nie mogą. Tak tow^o nie ma prawa wda-
wać się w prywatne korrespondencje, i wyrażane w nich opinje o osobach, tak z drugiej
strony nie może pozwalać, aby w piśmie będącem organem jego wewnętrznym, na które
tow^o z kassy ogółu ponosi koszta, znajdowały się rzeczy wcale go nie obchodzące, lub co gor-
sza fałszywe światło na wypadki i osoby rzucać mogące. — Uwagi powyższe wyjmu-
gają, ażeby stosowny w tym względzie do decyzji K^tu Cy^l wnosił wniosek. Kiedy jednak
krótkość czasu dziś na to nie pozwala, zastrzegam sobie przedstawienie takowego na
najbliższem posiedzeniu K^tu Cy^p." —

<u>Odpowiedź Sekretarza</u>. Skracając, dla pośpiechu, moją obszerną odpowiedź, ustnie na
posiedzeniu uczynioną, oświadczam: 1° że niesłusznie Kolega Dembiński powstaje na moje
wyrażenie w liście do Bourges pod d. 26. Maja pisanym objęte, co do członków, którzy do tajnych wcale
konspiracji, bo ja im nie z tego nie zarzucam, i wcale ich z Putaskim lub Krzyżanowskim mieszać
nie chcę; lecz co niektórym z nich, kiedy do Polski wyjeżdżali w oczy mówiłem i pisałem, to zawsze
powtórzę, że ja w żadne konspiracje, w podmuchiwane rewolucje nie wierzę, aby co dobrego zrobić
mogły; bo siłę fizyczną ludu tylko siła moralna skutecznie poruszyć może; a skutki dziejowe dowio-
dły, że moje przed czasem wyjawiane zdanie nie było mylnem; i żałować należy straty lub cier-
pień tylu ludzi itak szlachetnem poświęceniem się, co się dali powodować tym, którzy rozumieją,
że rzucając piórem przy stoliku w Paryżu lub innym punkcie Francji, dosyć jest napisać Dys-
pozycję, aby w Warszawie zrobić rewolucję, na każde zawołanie. — 2° Co do Putaskiego i Krzy-
żanowskiego, wszystko co § 18 i 25 drugiego Okólnika obejmuje, oparte jest na faktach i dowodach
tamże przytoczonych, do nich więc każdego mającego wątpliwość odsyłam; nie jest zaś moją
winą, iż Kolega Dembiński inaczej widzi też same fakta i inne wyprowadza z nich konsekwen-
cje; tu tylko dwa nowe fakta dodaje: pierwsze że De Molière nie za czytanie swojej lub cudzej
mowy, ale za to że wyznaje principia republikanckie miał być z urzędu destytuowanym i
rzeczywiście destytucję już otrzymał; drugie że list Krzyżanowskiego w Aktach Tow^a będący i
protokół jego wykreślenia, dowodzą: iż on uważa się za nienależącego tylko do Tow^a Dem^o w
Paryżu, a za należącego do ogółu Tow^a naszego na prowincji; w tym samym systemacie
występowali Putaski i Ordyniec; Chcą oni zbalić i unieważnić i swoje wykreślenia
i wszystko to co Komplet Paryski z mocy nadanej sobie 15 Kwietnia władzy zdziałał; i opra-
wa względem ważności wykreślenia Różyckiego świeżo w Bourges rozwinięta, taką w so-
bie interesa i tych dawniej wykreślonych ex-członków; powinienem więc być ostrożny o
tem członków, bo wiem że dążenie takie do rozdwojenia i rozbicia Tow^a nie jest w myśli
ani Kompletu Paryskiego, ani wszystkich członków na prowincji. — Zbie należnie co do ogól-
nych uwag nad naturą okólnika, odpowiadam, że dopóki Komplet nie zmieni swojej decy-
zji z 19. Czerwca, dopóty redakcja okólników do tejże decyzji zastosować powinienem. — Nale-
życie oświadczam, iż za rzecz obojętną uważam, że Kolega Dembiński nazywa plotką, gadaniną
fałszywym zarzutem, itp, to, co jest najrzetelniejszą prawdą, i co dla dobra sprawy publicznej
wyjawionem i ogłoszonem być powinno, choćby przez to czyja miłość własna, albo czyja przy-
jaźń, w zły humor wprowadzoną być miała. —

§. XIII. Zakończenie.

Wypadałoby udzielić jeszcze Kolegom wyjątki z listów przez członków z różnych miejsc pi-
sanych, których w tym przeciągu czasu 28 sztuk odebrałem, mianowicie co do wiadomości i do-
niesień, które decyzji żadnej Kompletu nie wymagając, tem samem w powyżej udzielonych wyjąt-
kach

sach a Protokółu mieścić się nie mogły; lecz mając na względzie, jak wiele na tem zależy, aby rozesłanie niniejszego Okólniku, ważne i nagłe przedmioty obejmującego, a następnie głosowanie na projekt Organizacyi, ile można przyśpieszonem zostało. — Kończę tą ogólną uwagą, iż listy ze wszech stron obejmują doniesienia o ciągłym postępie rozszerzania się liczby wyznawców demokracyi między Polakami i bliższym rozwijaniu stosunków braterskich, w jakie nasi członkowie wchodzą z demokratami francuskiemi po prowincyach. — Wreszcie Członkowie w Paryżu pragną najusilniej przyśpieszyć ostateczne zadecydowanie projektu nowej Organizacyi; przekonani, że gdy wszystkie części Tow.a w przyzwoitym będą ruchu, ogólny postęp jego działań silniej zostanie wzmocnionym. Dla tego upraszamy Was Koledzy o rychłe nadysłanie zdań waszych na projekt, i przesyłam Wam braterskie pozdrowienie. —

Sekretarz Towarzystwa.

J. A. Pluciński

Adress Sekretarza: à Mr. Tardé — à Paris — rue du Cloître Notre Dame No. 14. —

Dalszy Ciąg
Listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego.

167.	Rzewuski Teodor	186.	Troszczyński Włodzimierz	205.	Juczkiewicz Konstanty
168.	Zagórski Julian	187.	Jemiołowski Piotr	206.	Michałowski Henryk
169.	Zwierzchowski Wacław	188.	Ulkowski Franciszek	207.	Filanowicz Kajetan
170.	Kostrzewski Wincenty	189.	Chmiel Juljusz	208.	Jaworski Piotr
171.	Bonaszewski Felix	190.	Wróblewski Erazm	209.	Nowicki Jan
172.	Kudelski Karól	191.	Turowski Jan	210.	Tomkiewicz Kazimierz
173.	Sawicki Konstanty	192.	Olkuszewski Piotr	211.	Wiszniewski Stefan
174.	Ambrożewski Józef	193.	Eygird Lucjan	212.	Staszyński Felix
175.	Chmielński Tomasz	194.	Olendzki Xawery	213.	Zielanowicz Wincenty
176.	Frankowski Felix	195.	Morawicki Seweryn	214.	Haage Leopold
177.	Węgrzynowski Antoni	196.	Średnicki Teofil	215.	Potrykowski Franciszek
178.	Smyczyński Emil	197.	Zeliszowski Wiktor	216.	Jesman Agathon
179.	Kalinowski Ludwik	198.	Zajewski Cyprjan	217.	Kern Antoni
180.	Swatowski Teodor	199.	Matulewski Maciej	218.	Witkowski Michał
181.	Szwarc Bogusław	200.	Klimowicz Jerzy	219.	Krzyżanowski Piotr
182.	Tokarski Michał	201.	Grotowski Kanty	220.	Pausza Alexander
183.	Funk Karól	202.	Dudin	221.	Korsak Juljusz
184.	Zienkowicz Wiktor	203.	Burba Alexander	222.	Gołembiowski Oktawjan
185.	Semenenko Piotr Adolf	204.	Pausza Adam	223.	Jakształowicz Karól

224.	Święcicki Cezary	259.	Wodpol Michał	294.	Madaliński Maxymiljan
225.	Lenartowicz Kazimierz	260.	Rogaliński Jan	295.	Kołosowski Jan Franciszek
226.	Pągowski Antoni Emmanuel	261.	Olędzki Adam	296.	Zyllinger Ferdynand
227.	Stryjeński Paweł	262.	Cyprysiński Wincenty	297.	Wrześniewski Ignacy
228.	Stępowski Józef	263.	Pfeiffer Jan	298.	Biergiell Zygmunt
229.	Filanowicz Faustyn	264.	Kalinkowski Karol	299.	Eljaszewicz Alexander
230.	Seredyński Ignacy	265.	Wołłowicz Wawrzeniec	300.	Niemirycz Mieczysław
231.	Koziorowicz Edward	266.	Nowodworski Marcelli	301.	Korsak Antoni
232.	Lipiński Jan Nepomucen	267.	Kijewski Lucjan	302.	Hryniewicz Antoni
233.	Święchowski Kajetan	268.	Postempski Karol Gustaw	303.	Gross Felicjan
234.	Wojcikowski Felix	269.	Kranas Franciszek	304.	Wysocki Józef
235.	Sojecki Franciszek	270.	Zieliński Sabin	305.	Mikulicz Kazimierz
236.	Szczepanowski Baltazar	271.	Wolszlegier Kornelli	306.	Hryniewicz Paweł
237.	Krzyżanowski Tomasz	272.	Jasiński Franciszek	307.	Biergiel Wojciech
238.	Karwowski Franciszek	273.	Rzętkowski Andrzej	308.	Zarzycki Ignacy Florjan
239.	Szelechowski Franciszek	274.	Odynecki Antoni	309.	Słomiński Ignacy
240.	Patysiewicz Franciszek	275.	Underewicz Adam	310.	Szacfajer Juljan
241.	Malinowski Seweryn	276.	Postempski Ignacy Roman	311.	Strzałkowski Piotr Adolf
242.	Müller Jan Franciszek	277.	Długosz Józef	312.	Zbierzchowski Ludwik
243.	Bolewski Xawery	278.	Rupniewski Ignacy	313.	Ciołkowski Kazimierz
244.	Dzięgielewski Jan	279.	Krzymiński Nikadem	314.	Mirenowicz Józef
245.	Uszorakiewicz Jan	280.	Bogusławski Franciszek	315.	Stępiński Franciszek
246.	Małuski Alexander	281.	Mazurkiewicz Bonawentura	316.	Pietraszewski Piotr
247.	Łeciejewski Tadeusz	282.	Skrzycki Jan	317.	Szumiewicz Felix
248.	Jennert Jan	283.	Jankowski Józef	318.	Mickaniewski Stanisław
249.	Dzikowski Kajetan	284.	Broszniowski Stanisław	319.	Sosnowski Leon
250.	Wysocki Piotr	285.	Skalski Józef	320.	Zieleniewski Ludwik
251.	Droszewski Leonard	286.	Kozłowski Jan	321.	Stetkiewicz Antoni
252.	Jarociński Nepomucen	287.	Piotrowski Rufin	322.	Cabert Wiktor
253.	Zychoń Franciszek	288.	Fijałkowski Jakób	323.	Strzelbicki Ludwik
254.	Zychoń Karol	289.	Romatowski Konstanty	324.	Chryniewiecki Jan
255.	Stępowski Arsenjusz	290.	Wierzbicki Wincenty	325.	Zabokrzycki Andrzej
256.	Uszyński Konstanty	291.	Żebrowski Ignacy	326.	Wieszeniewski Ludwik
257.	Hełtkiewicz Antoni	292.	Czernicki Hieronim Adolf		. . .
258.	Szymański Hilary	293.	Szyrma Jan		— . —

Zmiany w Liście Ogólnej

№ 136. . . . wykreślony
№ 156. . . . wykreślony
№ 135. przeniesiony do listy Korrespondentów. —

Z dniem 25. Sierpnia 1833;

Wykreślonych . . . . 15.
Zmarłych . . . 2. } 18.
Przeniesiony do listy Korrespondentów 1.
Pozostaje Członków Czynnych — 308.

Sekretarz Towarzystwa
J. R. N. Pliwiński